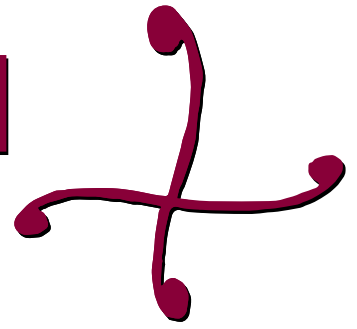

EUSKALERRIAREN EDESTIA-I (III.)

2. ZATIAN.

Sarrera.

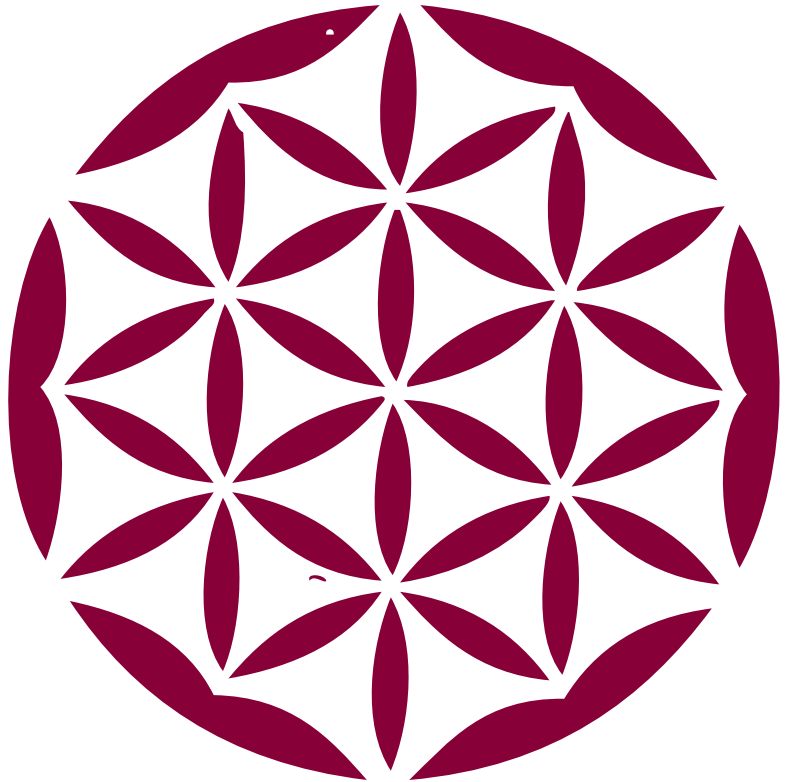
Sinistu eziñekoa da, mundu onetako gizartea jakintzan ain mailla aundikoa izan eta kontuan artu ez, guretzat asierazko denborak eta gaurkoak bardiñak dirala.

Jaungoikoarena izanda Izadi onen sorraldi au, ludi onek guretzat ez dauka asiera eta amairerarik, ez eta gitxiago gure eskuetan bera ezereztuteko almenik.

Guk, gaiaren arloetan eta gizartearen arremanetan egin gein-ken guztia, egitarau⁽¹⁾ eta azpiegiturazko⁽²⁾ antolakizunetan erabili bear dogun oiturazko asmakuntza edo ta ekanduzko iritzietan mugatzen da.

Eta errigizarte artearen ekanduzko arremanetan gaur ikusten doguna, gorrotogarria eta ikusiaz batera naska emoten dauan gauza da.

Mundu onetako **gizakituak** sortzailleak ez garelako, gure gauza guztietarako egin bear doguzan asmakizunezko egitarauetan, Jainkoak bereztuta ta danontzat bardiñak diran legearen baldintzak erabili bear doguz, tresneri edo ta oiñarrizko elementuak lez.

Eta ortik aurrera, zentzu ta ardura andiz jaso edo ta gauzatu, gauzatu bear direnak bizi garan serbitzurako; bestela egiten dogun guztia, oker, ankazgora, zentzubage ta neurrian edozein gauzatan urtengo leukezelako orekak leku guztietatik galdu ondoren, beartsu edo onbear eta aberastuten diranen artean gaur gertatzen jakun lez.

Bereztasunaren legezko baldintza orreik dira, gaurko Europaren politikuak tresneri lez kontuan artu bear dabezanak gauza guztietarako, eta ekanduzko ardura bardiñak diruzko zor-eskubidearen arremanetarako, ordezkartzazko antolaketak egokitzen dabezenean.

Gaiak, beren Ludi irudiaren izaerarako daukazan mukulluak⁽³⁾, orokorrezko askatasunean bananduta egonaz batera, bere irudiaren eraikintzarako, mukullu arteko gintzan daukien erakarrezko indarra, eurak osagarritasun-

(1) Egitarau = proyecto, regla, método. (2) Azpiegitura = infraestructura, subestructura, parte inferior, base o cimiento. (3) Mukulluak = polvo, átomos.

nezkoak izan daitezen legea da, ta bide batez gurentzat indar orreik ulermenduta, gure arteko osagarritasunaren eragilletasunerako, garrantzi aundiko bizi-tresneri bat.

Orregaitik, *Izadi oneitara Jaioten garan guztiak, zorreskubideko ardurean bardiñak izanda, bear bearrezko ordezkartzan jaioten bagara, Ludi onek berezuta daukazan lege orreik dira, gure arduraduneko arima gizatuari lege bardiñean, osagarritzkoak izatera alegintzen dauzkuna, Jainkoaren legeagaz, gaiaren antzera, zeregiñ bardiña daukagulako.*

Eta egiten doguzan gauza guztiak Jainkoari begira, azturazko maitasun osoan egiten diran lez, azturazko bide orreitan eraikitako izkuntz, etxe, auzo, erri, eskualde edo lurralde, aberri, eta errigizartearen askatasuneko eskubide orreik dira, oiñarri lez ipini bear doguzanak, bizitz onetan askatasuneko orekan irautea gura badogu.

Danon begirunezko ardureak bear doguzelako ortik aurrera, gai-gizaren bizitza onentzat egiten doguzan egitamuak zentzuz gauzatzeko, eta alkar erabili bear doguzan osagarritzko bideen ulermenak, orekazko zentzun baten eroan bear doguz.

Guzti orreik kontuan eukinda, ez bagaude lau gizaki nagusitasunekoagaitik bideratuta, ainbeste urte menperatzailletasuneko agindupean egonda, ori be al izan leikena dalako, eta nire ustez **ziurtasun guztiagaz**.

Gaurko politikuak, gai eta gizaren eskubideak, ez dabezelako oiñarritzen, agindu egiten dabezan gauza

guztietan, sortzen dan entrabaloaren eragipeneko indarragaz, gai-giza arloetan dana agertzen da ankazgora edo nastuta lez.

-Gaiaren-orekan: Itsas-errekako urak eta mendi-lur-aizeak zikinduta.

-Gizaren arloetan: lan-eza, lapurtza, negarra, gosea, gaitzaldi, elde edo izurriteak⁽¹⁾, eriotza, borroka, aitu eziña, eta arduragabekerizko itsutasun aundia.

Bizitzeko egiten doguzan gauzaren mozkin guztiak, batzango edo norkerizko agintari zaleak euren kontrolpean eukiteko, guda-indarrezko keiñada gogorak erabilia, nai gaiaren edo ta danon giza-eskubideko ardurak kendu egiten dauskuez, eta ez gero eurak egiteko danok egin bear doguzanak, ostera guri beartzeko baiño, eurak gura daben eratara betetea, eten-bageko menperatzail ekintzan.

Len, munduko borroka nagusi battegaz, dana utsezko zenbakian ipinita lez azten ziran ostera bizitzarako bearzan guztia eraikiten, euren poltsikoak beti berriz beteta eukiteko.

(1) Elde edo izurriteak = peste, epidemia.

Baiña gaur beste alango borroka bat egiteari, eurak be bildur direlako, demokraziaren indar bidez, maltzurrezko guzurrak eten barik gero ta indar geiagorekin argira igoten dabe, eta orain 1.687 urte bereztasunaren aurka Nizean asmatu zan batzangotasunaren goitik berako agintaritzaren giza-gorputz ori, guztiz ustelduta lez agertzen jaku.

Zergaitik ?.

Gure bizitzaren epe laburrerako, Jainkoaren legeakin beartuta agertzen garean lez, argi erakusten jaku:

- a) Osagarritasunezkoak gara la jaioten garan guztiak.
- b) Kudeatzaille edo gai onen eragilletasunerako jaioten garela.
- d) Gure eragilletasunean orregaitik, gai ta giza guztiaren eskubideak *kontu aundian artu bear dituguzela ezeren aitzakia barik*: banaka, talde, leiñu, edo ta errigizarteak euren bereztasunezko aztura bidetik izkuntzagaz sortu ebezan nortasunezko bereizkotasunak, nai banaka edo ta errigizartearen arteko ulermenean bereiztasun bardiñetan sartuta, danak eskubide-dunak diralako.

Eta gorputz ta izkuntzetan egoten diran bardin-ebak, bakotxa, auzo, leiñu ta errigizarte lez, barkardadean bizi dan toki-inguruak emoten dautsielako da.

- e) Asmatzaillearen almenak barkarrik eukinda, gure almenean ez dago iñungo izatasunik: “irazole, sortarazle edo eta sortzailletasunezko arloetan”.

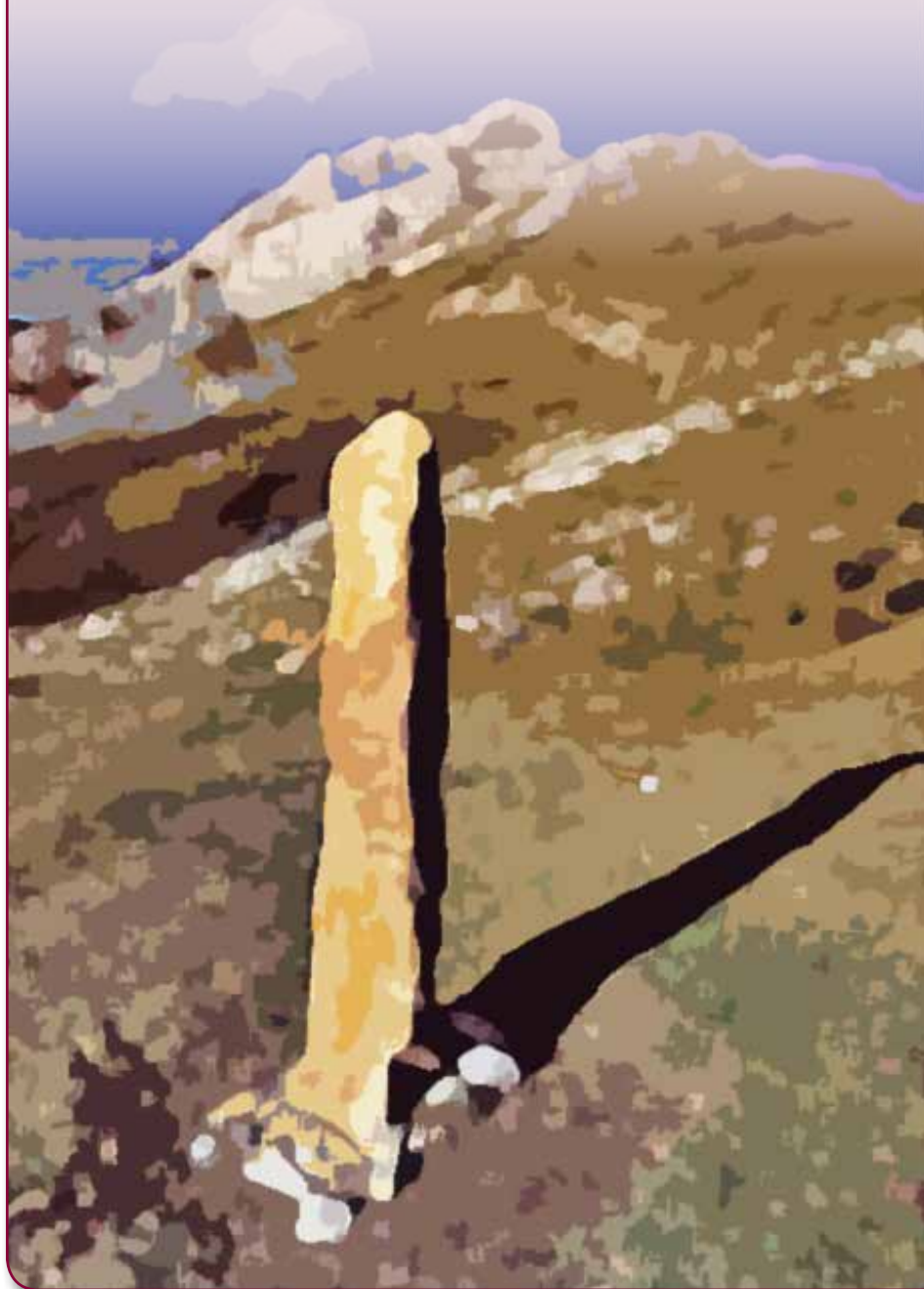
Orregaitik, gure zentzunezko alegiñetan, iñorentzat ezerean legerik egin barik, alegiñ guzti orreik, Jainkoaren legeditik artu bear doguz, euren kanpotik lege guzti orreik, norkeriaren menpekotasunetan biurtzen diralako.

- f) Ala, mundu oneitara, beste gauza baten bat egiteko etorri ote gara ?.

Zetan ete gabiltz ?:

Jainkoagan eta bere legeetan sinismena sendotzen, ala, sasi-jainkoarenak egiten ?.

Ludi onen sorraldiagaz bear dogunerako, dana dago asmatuta, gure asmakizunetarako bere gai-kopurutik bereiztuta artu bear doguzelako gai-indarrak. Or dagoelako bear dogun guztia.

Mundu onetara jaiotzen garanean, gure arima gai-gorputzagaz mozorrotuta agertzen da, asmakuntzaren egikerarako bear dauan zentzumen eder eta mirariakaz.

Danak bardin eta bearrezko eskubide bardiñakaz jaioten bagara: *bear doguzan gauzetarako, zelan erabili bear ote dogu gorputz ori?*

Gudan ?.

Ala, nortasunaren baitazkoak izanda, gaia eta gu bere legeakaz erperatuta egonda, arimaren arrazoizko zentzumenean, ulermen onak alegintzen dauskun lez ?.

Or, ez liteke zalantzarik egon bear.

Argi esan gura dau guzti orrek, beste aukerarik ez dagoela, ordezkartzaren ekanduzko bizi batera jaio garalako.

Ordezko ardura orreik baiña, zelan erabiltzen doguz ?.

Saiatuko naz naste-borraste orreik argitzen,

oraingo Euskalerrriaren edesti onen ardurazko idaz-sail bidetik.

Leen, oso polita dalako, eta bigarren euskaldunen ardurazko begiak zabaltzeko, oso argigarria dalako.

Omo-Sapiensen ta aurreko Neandertal gizakia.

Europa sortzen.

- Pleistozeno aldia: 2.000.000
- 1.800.000 urtetan asi eta orain 11.000 urte amaitu zan.
- Paleolitiko aroa: Iru alditan banatzen da: Be Paleolitikoa K.a. 1.000.000 urte inguruan asi ta, 150.000 urte ingururarte.

Arriaren aldia, 1.000.000 urtetik, K.a. 3.500 urte igururaino da.

Eta K.a. orain 500.000 urte inguru, Europa, bere lurraldetara sartu ziran lenengo⁽¹⁾

(1) Ez ote ziran ariñago beste giza-mota batzuk ?.

Neardentalak egin eutsoen, eurak izan ziralako bakarrik geratu ziranak, *Wurm* deritxon azkeneko izotz-aldi ostetik.

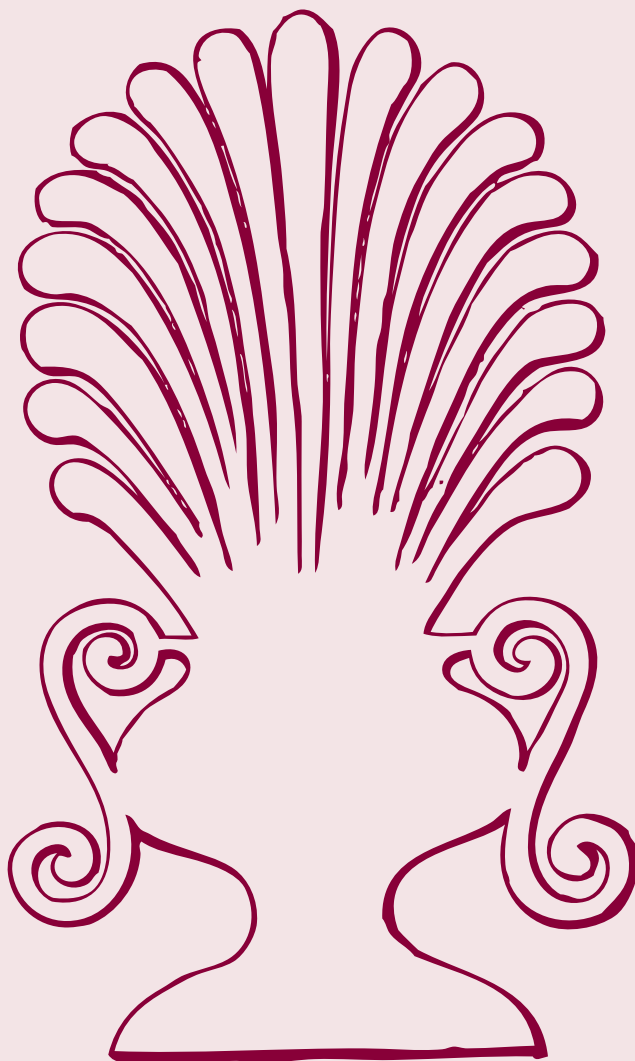
- Erdi Paleolitiko aroa: K.a. 150.000 urte ingurutik 40.000 urte ingururarte.
- Eta Goi Paleolitiko aldia: K.a. 40.000 urtetik 9.000 urte ingururarte.

Oso luzea izan zan aroaldi au eta bitartean ainbat giza seme bereziko motakoak sortu ta galdu ziran, orain 30.000 urte Omo Sapiens agertu arte.

Europar ezagutzen doguzan leenengo Kromañoi-gizakiaren azurrak, orain 50.000 urtekoak dira, 1.856an Alemaniako Rhur ibarrean aurkitu ziranak, eta orregaitik eroaten dabe ibarraren izena: Neanderthal-Arana, Düsseldorfetik urbil dagoena.

Europa ta Munduan egiten dabezan iker-lanak eta adibidez, erdiurte onen Granadako

lurraldean, Orze⁽¹⁾ deritxon errian aurkitu diran gizaren eta bere tresnerien aztarnak, orain milloi ta erdi urtekoak izan arren, Europako gizaren benetako bilbakuntza⁽²⁾, orain 300.000 urte inguruan daukala bere asiera, eta Neanderthal gizaki onegaitik esaten dabe, *Wurm* deritxon laugarren izotz-aldi ostetik, orain 100.000-30.000 urte artean bizi zala eta osteko iker-lanetan 100 gizon emakumeen azur-ondarrak baiño geiago aurkitu dabezala Europa guztian.

Txikerra ta indartsua izan zan antza, eta bere jakintzazko-izatasunean, Omosapiens⁽³⁾ baiño, beragoko mailla batekoa izan ei zan.

Siberian, Jaba eta Rhodesian be aurkitu ziran beren azurrak.

Eta Omosapiensen baiño ariñaukoa zana, edo Neandertal eta Omosapiensen bitartekoa zan gizaren besondoko azur eta agin batzuk, Arrasaten, Leizetxikiko arzu-loan aurkitu ziran.

Atutxa'tar Paul

Zornotzan 2.017ko urtean Urrillaren 16an

(1) Orze = Orce. (2) Bilbakuntza = evolucion. (3) Omosapiens = Kromañoen.